

РЕЦЕНЗИЯ

ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРС ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА НАУЧНОТО ЗВАНИЕ
„ПРОФЕСОР ПО МЕДИЦИНА”, НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ НЕВРОЛОГИЯ 03 01 19

ПРИ МБАЛ „НКБ” – ЕАД СОФИЯ, ДВ 42.09.2015 Г.

От проф. Д-р Димитър Борисов Чавдаров, ДМН

Бяха ми предоставени документите на доц. д-р Любомир Хараланов Хараланов,

Началник Клиника по нервни болести към МБАЛ, НКБ – ЕАД

Доцент д-р Любомир Хараланов Хараланов е роден на 14.10.1956 г. в София. Произхожда от фамилия, традиционно отдадена на медицината - баща професор-невролог, брат доцент-психиатър, съпруга-офталмолог. През 1974 г. завършва средно образование, а през 1980 г. висше в Медицинска академия – София. Като медик отбива военна служба на отговорни медицински постове в армията. От 1983 г. започва академична кариера като асистент в Катедрата по неврология на Медицинска академия – София. След това извървява целият йерархичен път до доцент- началник на неврологично отделение. В биографията му се открояват два съществени фактора. Първият е хармоничното и краткосрочно преминаване научните и длъжностни етапи, а вторият се отнася до квалификациите му в различни медицински направления, които позволяват многостранна и компетентна дейност в редица неврологични аспекти. Той е кумулирал значителен опит в неврологията, особено в интензивната практика, неврофизиологията, епилептологията, мозъчно-съдовата патология. Наред с това има и административно-управленски опит по създаване, организация и ръководене на неврологичен сектор с профилирани лабораторни изследвания и интензивни легла. Заслужава да се подчертае, че наред с допълнителната му квалификация по анестезиология и реанимация, завършва и педагогически курс по мениджмънт. Доцент Хараланов е бил и консултант по неврология в чуждоезична държава.

Отговорна ръководна медицинска дейност доцент Хараланов започва през 2003 г като началник на отделение, която се разширява след хабилитацията му през 2005 г., като ръководител на акредитирана клиника. От 2000 г той придобива научно-образователната степен „Доктор“, след защита на дисертация в развиващото се в световен мащаб и особено актуално направление върху предизвиканата мозъчна активност. През 1986 г придобива специалност по „неврлогия“, като системно повишава квалификацията си чрез практически специализации, курсове, семинари и участия в международни научни проучвания - съответно сертифицирани. Заслужава да се отбележи и активното участие на кандидата в изготвянето на редица консенсуси свързани с рамкирането на диагностично-терапевтичните подходи при редица социално значими заболявания като епилепсия, болест на Паркинсон, болест на Алцхаймер, болкови синдроми, мозъчно-съдови заболявания и др., гарантиращи добрата медицинска практика у нас и взаимоотношенията между лечебни заведения и НЗОК. Компетентността му в това направление се дължи на значителният и разнообразен поток болни преминаващи през ръководената от него Клиника.

Дейността на доц. Хараланов е многостранна и започва паралелно с академичната му кариера. Той преподава неврология на студенти по медицина и стоматология, специализиращи лекари и на студенти по педагогика и социално дело към СУ. Има подчертан вкус към обучението на младите научни работници по линията на ТНТМ, научни школи, национални симпозиуми и такива с международно участие. Този педагогически опит се реализира и в ръководените от него докторантури. Не мога да отмина и общественно-популяризаторска му дейност, която не е възможно да се представи синтетично.

Научната продукция на доц. Хараланов респектира с над **200 заглавия**, включващи статии и доклади в списания и сборници, съобщения на конгреси и конференции, съавторство в учебници, автореферат, монография, рационализации, научно-изследователски проект, популяризаторски статии, беседи, интервюта. За периода от 1983 г до 2015 г. кандидатът представя **83 публикувани статии и доклади**, като добронамерено разделя 34 от тях преди и 49 публикации след хабилитацията. Още по-съществено – от **общо 30 англоезични публикации в официални издания, 18 са също след доцентурата**. Задълбочения анализ на цялата научна продукция би имал монографичен обем, но е ненужен за целите на конкурса, защото за да се появят в литературата най-значимите изследвания са минали компетентно рецензиране. Прегледът, който представям цели да характеризира главно творческата същност и територия на интереси на кандидата за професура, за да се изгради като компетентен невролог.

Доц. Хараланов участва в широк кръг проучвания на **съдовата патология, травматичните и неопластични увреди на нервната система** (1, 11,12, 20, 21, 22, 23, 32, 33), всички свързани с използването на модерни изследователски инструментални техники. Обаче, новаторските подходи в най-прогресивните аспекти на съвременната неврофизиология най-добре са илюстрирани в поредицата публикации посветени на оптимизиране техниката на предизвиканите потенциали, извличането и дигиталната обработка на сигнала и използването му в диагностиката и за мониториране състоянието на болния. Заслужава да се подчертаят данните за корелацията между отклоненията в евокираният отговор при вестибуларни нарушения, травми, дори за прогнозиране на исхемичен дефицит (3, 4, 5, 6, 19, 29).

Друга изследователска област е **епилептологията**, застъпена с оригинална казуистика върху епилептичен статус и страничните ефекти на Топирамат при вирусна инфекция, както и поредицата клинични изпитания на нови лекарствени средства (8, 9, 16, 17, 18).

В трудовете на доц. Хараланов фигурират наблюдения и върху **мозъчните травми, болестта на Паркинсон, миопатии и полиневропатии** (7, 13, 26, 27, 30, 34).

В поредицата доклади и съобщения посветени на **слухово-стволовите предизвикани потенциали**, като методология и приложение при разнообразна неврологична патология е личната и най-задълбочена научна област, многостранно осветлявана от кандидата. В това направление той е търсен специалист за комплексни изследвания с различна тематична насоченост от редица изследователски колективи. Впечатляващо е, че в 1/3 от представените работи доц. Хараланов е първи автор, като в много от трудовете участват и утвърдени и опитни специалисти.

След хабилизацията, за 10 годишен период доц. Хараланов се представя в конкурса с **81 труда, от тях 48 в реномирани и рецензирани издания** и 33 доклади и съобщения на неврологични конгреси, конференции, симпозиуми. Следва да подчертая, че той има средно по 10 труда годишно. В този период вече се утвърждава и личният му профил в неврофизиологичните изследвания върху множество съвместни разработки (87, 91, 98, 99, 102, 103, 104, 105, 106, 109, 115).

Редица изследвания са посветени на **неопластични процеси** 84, 88 и детайлизиране на клиничната картина и находки при **различни форми на съдови увреждания** (85, 86, 90, 110, 111, 114, 124, 127). Цяла поредица трудове са свързани с **множествената склероза** като

моделиране, клинични особености, неврофизиология, детайли на белтъчните профили, като предпоставка за лечебни подходи, като се включват поредица проучвания върху нови ликарствени средства (91, 92, 102, 103, 104, 108, 109, 123, 125, 126, 128, 129, 130). Повечето от тези изследвания са проведени от широки международни колективи и са публикувани в редица авторитетни международни издания.

Считам за ненужно детайлното разглеждане на други публикации, но за добиване представа върху широкият изследователски профил на доц. Хараланов, ще спомена трудовете върху енурезата (117, 118), епилепсията (100, 101) паркинсонизма (105, 106).

Многообразна е тематиката и на останалите 33 доклади и съобщения, като някои от тях приемам за доказано значими и заслужаващи да станат достояние не само на нашата, но и на световната научна общественост.

Доц. Хараланов има и монография на тема **”Ембриогенеза и дизонтогенеза на екстракраниалното шийно и мозъчно кръвообращение”** от 2015 г .2 рационализации и 14 участия в консенсуси върху най-разпространените и социално значими неврологични заболявания. Той е автор и на 7 раздела в учебници с тематичен акцент върху мозъчното кръвообращение. Няма да се спирам на пленарните лекции, интервюта, здравни предавания и др.

При оценка степента на достъпност на продукцията на автора в световен мащаб са представени **20 цитирания** в авторитетни издания, с CI до 10, а 21 публикации са цитирани в списания с CI от 15 до 56. Във Web of Science са 11 цитиранията върху MC, мозъчно съдови заболявания, евокирани потенциали и ликарствени средства. В Google Scholar са регистрирани 285 цитирания, сред които се откроява множествената склероза, различните аспекти на трайната и преходна мозъчно-съдовата

патология и терапия, травматични и възпалителни увреждания, особености при атрофични, имунологични, невродегенеративни процеси, диагностични и терапевтични подходи, казуистика. От Централната медицинска библиотека са намерени 61 цитирания на български език, а в Web of Knowledge 711 цитации.

Ширещата се представа, че напоследък у нас се произвеждат професори на килограм без да имат нужните качества, ме задължава да направя един **цялостен анализ** върху професионалната кариера на доц. Хараланов.

Той е невролог със **задълбочена и всестранна подготовка**, заемал научни длъжности в утвърдени лечебни заведения, преминал всички форми и етапи на професионалното израстване и придобил редица спомагателни квалификации гарантиращи **активна и компетентна академична и организационна активност**.

Едно от особено важните изисквания за званието „професор“ – **преподавателската дейност**, при него е традиционна за цялата му кариера и излиза дори извън щатните му задължения. Заслужава да се подчертае и вкусът му към обучение и организиране на млади кадри, което преминава в ръководене на докторантури и изследователски проекти. Той активно участва в организацията на неврологичната помощ у нас, което се илюстрира с участие в 14 консенсуса, организация на научни мероприятия, комисии и популяризаторска дейност.

Научната продукция на доц. Хараланов е обемна и многостранна, повече от задоволителна за една активна професорска дейност. Тя се простира в полето на най-значимите, най-трудните, най-честите неврологични заболявания, както и някои редки форми и казуистика. Трудовете му включват инструменталната и клинична

диагностика, нови лечебни подходи и социално-организационни аспекти. В изследванията му първоначално доминират изследователските направления на звената в които е работил, а впоследствие се оформят насоките свързани с патологията на звеното, което ръководи. След хабилитацията, научната му продукция е много по-интензивна, тематично детерминирана и с очертан личен профил. Той има редица изследвания във висококомпетентни колективи с изтъкнати специалисти. В последните години зачестяват и публикации с млади кадри от неговата клиника, на които дава предимство за прохождение в изследователската сфера. Характеристиката би била непълна, ако не се подчертая значимите му постижения в твърде актуалната и софистицирана област на предизвиканите потенциали.

Изложеното трябва да се има предвид, когато се прибегва до погрешно утвърдената представа за компетентност по броя на индивидуалните съобщения и първи автор. Крайно време е да се приобщим към утвърдените международни норми при оценка на качествата на научната продукция, като колективно творчество, на принципът на подреждане на пъзел от много изследователи с различна въоръженост. И затова днес Нобелови награди се получават от няколко автори, които не винаги са били първи автори. В тази насока, в настоящият конкурс кандидатът за професор има повече от **задоволителен актив по брой цитирания**, които определено надхвърлят изискванията за индивидуална продукция и водещ автор.

През 2005 г George Hirsh предлага наукометричен показател известен като индекса на Hirsh (HI), който изчислява броя на цитиранията на публикациите на даден автор. Това позволява едновременна оценка на обема на продукцията и публичният интерес към нея. Този индекс е трудно приложим за цялостната продукция на доц.

Хараланов, но за избрана група изследвания неговият НИ показателят е висок, независимо, че тази концепция търпи критика, като противниците ѝ твърдят, че според нея Рьонтген е слаб учен.

По цял свят, а вече и у нас **професор се избира съобразно специфичните нужди на определена институция.** В конкретният случай, изискванията пред професора по неврология към МБАЛ „НКБ“, са по-големи отколкото в другите академични заведения, защото там има повече хабилитирани лица в различни направления, докато тук една личност носи отговорност за цялостната практическа и научна дейност във всички области и доц. Хараланов е точният кандидат.

Имам лични впечатления от модерната, добре обзаведена и организирана клиника на доц. Хараланов и творческата атмосфера в нея. За един професор, особено в областта на медицината, освен професионалните качества огромно значение, особено днес, имат моралът в науката и чувството на емпатия към болните. Доц. Хараланов притежава тези качества, което личи и от изборът му за Председател на етичната комисия на Дружеството по неврология.

В рецензиите е прието да се посочват непълноти, слаби страни и да се отправят безсмислени забележки от рода „ако беше иначе, щеше да бъде по-добре“. Според мен, това не звучи компетентно, защото житейският и творчески път не е идентичен и хората имат различни характери, различни естетически потребности и научни интереси и различен житейски шанс. Това прави всички професори различни със свой индивидуален стил и колорит, което е най-доброто за обществото.

В заключение, доц. Любомир Хараланов има над 30 г трудов стаж в областта на неврологията и също толкова години научно-творческа дейност. Като невролог работи в областта на диагностиката и лечението на

редица неврологични заболявания, дори във фундаментален експериментален аспект. Той е изграден и опитен невролог с особени приноси върху методологията и приложението на предизвиканите потенциали, в която област е и дисертационният му труд. Разностранните му научни интереси са отразени в множество публикации с импакт фактор и цитирания. Днес, той е утвърден научен работник, преподавател и широкопрофилен клиницист.

Представената съвкупна оценка на доцент Любомир Хараланов е убедително основание, че той е подходящият и верен кандидат за титлата професор, защото притежава всички качества за да гарантира високо равнище на ръководеното от него звено в областта на неврологията. Затова, съгласно обявеният конкурс за „професор” по неврология 03.01.19 за нуждите на Клиниката по нервни болести към МБАЛ „НКБ” – ЕАД София, **препоръчвам на Почитаемото жури да присъди на доц. Любомир Хараланов научното звание „професор”.**

София. 12.10.2015 г.

Рецензент:

(Проф. Димитър Чавдаров)